

Переяслав

Антоніна Гармаш-Литвин

Колись давно на землях нашої країни жили дивні люди, які кохалися у пісні та в музиці. Вміли і працювати добре, у вільний час так співали — що дух захоплювало від тої непередаваної сили зворушуючих звуків.

Подія, яку оповідають, була саме того часу, на землях сучасного Переяслава.

Дика орда кочівників котилася землями слов'ян, змитаючи все на своєму шляху. А перед ордою котилася чутка про непереможного страшного велетня, який любив позмагатися силою із охочими, та ніхто ще не вирвався із його залізних обіймів.

Підійшла та орда і до містечка, яке стояло на березі річки Трубіж. Хан вирішив трохи розважитись: став табором навпроти містечка і послав сказати князеві, що як знайдеться сміливець, який перемаже його ботира, то він обійде містечко стороною, нікого і нічого не зачепивши. Князь кинув клич серед воєвод, серед знатних прославлених воєв'яків. Ніхто не згоджувався, кинув клич всьому люду. Спливав третій день. Пізно ввечері сиділи князь та його наближені в гридниці, сумно посхилявши голови: завтра всі вони будуть стоптані дикою ордою.

Служник доповів, що до зали проситься старий гусяр. Князь наказав провести. Дід зайшов, низенько вклонився князеві, торкнувши землю білою бородою і мовив: "Князю, не про ту силу питаєш, не там шукаєш. Не руками, не мечем можна збороти чужоземного богатира, а силою Духу!"

Князь сумно посміхнувся і сказав:

- Ні меча, ні духа немає на завтра. Всі ми загинемо, старче...
- У мене є юнак, котрий стане завтра на поєдинок!
- Де він, швидше його сюди!

Старий вийшов і за мить повернувся з худорлявим, невисоким юнаком. Він сміливо підійшов, не схиливши голови в поклоні, сміливо глянув на князя та на присутніх. Всі заговорили в один голос:

- Це посміх - хіба цей слабосилий хлопець може протистояти в поєдинку?
- Це миршавий хлопчисько, він утече, тільки побачить велетня-чужоземця!
- Він виставить нас на посміх.

Юнак спокійно обвів поглядом усіх присутніх і ті вмовкли, вражені палючим поглядом хлопця - його зеленкуваті очі світилися, мов зорі, пропікаючи кожного аж до глибини душі.

Князь мовив:

- Нам вибирати немає з кого. Іди, сміливцю, на поєдинок! Може ти врятуєш рідний край...

Хлопець ледь помітним кивком голови подякував князя за довіру і вийшов геть.

На світанку, ледь торкнулися перші промені Сонця землі, ханський батир вийшов, взявся в боки і гукнув страшним голосом:

- Ну, де ж ваш вояк? Зляквся!

Юнак довго не виходив. Нарешті всі полегшено зітхнули - поспішав на поле бою. Та ні меча, ні зброї ніякої не було в нього - він ніс гуслі перед собою. Богатир зневажливо зареготав:

- Оця комаха хоче зі мною стати на поєдинок?!

Юнак упевнено наблизився до богатира, обернувся обличчям до чужого війська, що стояло напоготові, ладне щомиті кинутися вперед, і заспівав: диво сталося небувале - всі мов закам'яніли, а богатир заніс кулака, щоб одним махом розчавити юнака. Але ніби на невидиму перешкоду натикався, якесь заворожене коло оточувало юнака, не даючи змогу напасникові наблизитись до нього. Хлопець закінчив свою пристрасну, чаруючу пісню і рушив на богатира. Той спочатку поткнувся вперед, та раптом ніби наколовся на палаючий погляд хлопця, зупинився, знидів-зігнувся, а потім повернувся і з перекошеним обличчям став утікати, перелякавши все військо. Вояки, побачивши таке, теж кинулися навтьоки, топчучи все під ногами - своїх товаришів, намети, добро. Все з тупотом, гвалтом, криком розтало далеко в степу. Більше про цю орду ніхто не чув.

Отак невідомий юнак перейняв славу у знаменитого богатира. Відтоді і зветься містечко Переяслав.